HebrewBooks.org ©Moznaim Publishes. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

בתוכה ושמא תאמר כשם שפיה צר כך בולה צרה תלמוד לומר [1] העמיק הרחיב ושמא תאמר למלך לא הוכנה ת"ל גם היא למלך הוכן ושמא תאמר אין בה עצים ת"ל מדורתה אש ועצים הרבה ושמא תאמר זה הוא שכרה תלמוד לומר [2] ונחת שולחנך מלא דשן: חל יום הכיפורים להיות בשבת [וכו']: [ה] אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן לא בבליים הם אלא אלכסנדריים הם ומתוך ששונאין את [ו] בבליים קורין אותם על שם בבליים תניא נמי הכי ר' יוסי אומר לא בבליים הם אלא אלכסנדריים הם ומתוך ששונאין את [ז] בבליים קוראין אותן על שם בבליים אמר לו ר' יהודה [ח] תנוח דעתך שהנחת דעתי: **מתני'** [א] סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסול [ג] אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא [ב] סידר את הלחם ואת הבזיכין בשבת והקטיר את הבזיכין לאחר השבת פסולה ואין חייבין [ד] עליהן משום פיגול נותר וטמא [ג] [ב] סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת [ד] פסולה כיצד [ד] יעשה יניחנה לשבת הבאה [ה] שאפילו היא על השולחן ימים רבים אין בכך כלום: **גמ'** [ו] תנן התם אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן [ז] שחיטה אם הגיע הרואה אומר ברקאי מתתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד [ח] שבחברון והוא אומר הן ולמה הוצרכו לכך שפעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר מזרח שחטו את התמיד והוציאוהו לבית השריפה והורידו כהן גדול לבית הטבילה זה הכלל היה במקדש כל [ט] המסיך [י] את רגליו טעון טבילה וכל הממטיל מים טעון קדוש ידים ורגלים [יא] תני אבוה דר' אבין לא זז לבבר אלא אפילו עולת העוף שנמלקה בלילה ומנחה שנקמצה בלילה תצא לבית השריפה בשלמא עולת העוף משום דלא אפשר לאהדורה אלא מנחה אפשר דמהדר קומץ לדוכתיה וקמיץ ביממא הוא תני לה והוא אמר לה כלי שרת מקדשין שלא בזמנן מיתיבי [יב] כל הקרב [יג] ביום קדוש ביום [יד] בלילה קדוש בלילה בין ביום ובין בלילה קדוש בין ביום ובין בלילה כל הקרב ביום קדוש ביום ביום אין בלילה לא אינו קדוש ליקרב אבל [טו] קדוש ליפסל מותיב ר' זירא סידר את הלחם ואת הבזיכין אחר שבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה כיצד יעשה יניחנה לשבת הבאה שאפילו היא על השלחן ימים רבים אין בכך כלום ואי סלקא דעתך כלי שרת מקדשין שלא בזמנן [טז] (ליפסל) ליקדוש וליפסול אמר רבה מאן דקא מותיב שפיר קא מותיב אבוה דר' אבין נמי מתניתא קאמר קסבר [יז] לילה אין מחוסר זמן הא ימים מחוסרין זמן [יח] סוף סוף כי

למלך לא הוכנה. לתלמיד שפירש מן התורה לא הוכנה גיהנם שלא יהא גידון בה. מלך קרי לתלמיד חכם דכתיב (משלי ח) כי מלכים ימלוכו: **שמא תאמר זהו שכרה.** של תורה שמלגת מגיהנם אבל שכר אחר אין לה: **ומסוך שונאין.** חכמי ארץ ישראל את הבבליים קורין את האלכסנדריים שעושין מנהג רעבתנות על שם בבליים: [ה] **אלכסנדריים.** של מצרים: [ו] משפחת רבי יהודה מבבל היתה לפיכך שמח בדברי ר' יוסי:

מתני' פסול. דמתוסר זמן הוא שלא היה על השלחן אלא שעה ימים והכא אי אפשר לתקן ולומר יניחנו עד שבת הבאה דכיון דלחם נסדר כדינו בשבת קידשו שלחן ושוב אין יכול [ז] להשהותן אלא עד שבת דאפשרה [מ]דמיפסיל בלינה יא] (הואיל [ח]) ולן הלחם (כ) בלא בזיכין: **משום פיגול.** אם הקטירן על מנת לאכול מן הלחם למחר אינו פיגול שלא קרב המתיר כמצותו: **ולא משום נותר.** שאין נותר חל על הלחם שהרי אין ראוי לאכילה: **וטמא.** האוכלו בטומאת הגוף אינו בכרת כדאמר בהקומץ [רבה] (לעיל דף כה:) המיתר לטהורים חייבין עליו משום טומאה וזה לא ניתר לטהורים מעולם דבזיכין הוו ממתירין דידיה ולא קרבו כהילכתן: **לאחר שבת.** למחר: **יניחנו לשבת הבאה.** ויעמוד שבועיים על השולחן דכיון דלא נסדר בשבת אין שולחן מקדשו עד יב] השבת הילכך לא מיפסל בלינה יג] למוצאי שבת: **גמ' זמן השחיטה.** אם האיר היום לשחוט את התמיד: **ברקאי.** האיר היום כמו (תהלים לז) האירו ברקיו תבל: **מתתיא בן שמואל.** היה ממונה על כך דכתיב בשקלים (פ"ה ה"ו) שהיה ממונה על הפייטות והיינו פייטות שמפייסין כשהאיר היום מי שוחט ומי זורק וכשהוא שואל אם הגיע זמן שחיטה אומר לאותו יד] שעל הגג אמור אם האיר פני כל המזרח טו] והוא אומר לו הן ובתלמוד ירושלמי) נמצא שלפיכך היה אומר עד שבחברון ביום הכפורים כדי להזכיר ישיני חברון: **ומה הוצרכו לכך.** לעלות לגג ולראות אם האיר היום: **ודימו.** סבורים היו: **והוציאו לבית השריפה.** שפסול היה לפי שנשחט בלילה דכתיב (ויקרא יט) ביום זבחכם ביום בעי לזבוח: **והורידו כ"ג כו'.** מפרש בסדר יומא בפרק שלישי (דף כט.) היכא קאי: **מיסך רגליו.** גדולים שהלך לבית הכסא: **לא זז בלבד.** תמיד שנשחט בלילה יוצא לבית השריפה: **אלא אפילו עולת העוף ומנחה.** דלאו קרבן חשוב הוא דאין בהיכור אם נעשו בלילה יצאו לבית השריפה: **מקדשין.** וזה שקמץ ונתן קומץ בכלי אע"ג דלילה לאו זמן קדוש טז] הוא מקדש ליה כלי ושוב אי אפשר לערבו בזריים ולחזור ולקמוץ שכבר נתקדש זה לשם קומץ: **כל הקרב ביום.** כגון שתם הקרבנות: **קדוש ביום.** שאם נתנו בכלי שרת ביום כלי שרת מקדשו: **בלילה.** כגון יז] מנחת נסכים: וקומץ קרב יח] ביומא מביום שנתנו [ויקרא ז]: **ליפסל.** כגון בלינה יט] ומתוסר כפורים וכגון שכא דתו לא אפשר לאהדורי וליפסל במתוסר זמן: **ליקדוש.** מאחד בשבת וכי מטי אידך דחד בשבת ליפסל בלינה לומלאי אחד בשבת שהרי שהה יותר משמנה ימים: **ואבוה דרבי** כ] **אבא נמי מתני' קאמר.** ולאו מדעתיה דנפשיה הילכך ליכא למימר בדוחא היא ומבעיא לן לתרוצינהו: **קסבר.** תנא דר' אבין לילה אין מחוסר זמן דהלילה אולך אחר היום הילכך מקדש ליה כא] כלי שרת לקומץ דזמנו הוא אלא שאין עבודת כא] לילה כשירה: **[אבל ימים] מחוסר זמן.** דימים הוי מחוסר זמן הילכך לחם הנסדר בחחד בשבת לא מקדש ליה ליפסולי דאכתי כמה ימים יש עד זמנו: כי

ששונאין את הבבליים. כדאשכחנא בפ"ק דיומא (דף ט:) דאמר ר"ש בן לקיש ט) לדבי אלעזר אלהא דישראל סניא לכו לפי שלא עלו בימי עזרא ומה שמזכירין אותם לגנאי על שאוכלין את השעירים חיים אע"ג דמלוה קעבדי שלא יבואו לידי נותר לפי שהרגילו עצמם כמו כן לאוכלם חיים אף בכל השעיר דמיחזי כרעבתנותא: **אמר להם הממונה.** ביומא (דף כח.) פירש בקונטרס דממונה הוא הסגן פ) וקשה דאם כן הוה ליה למיתניה בהדי דברים דתשיב ביומא דאמר שהסגן משמש אומר לו אישי כ"ג הגבה שמשלך הסגן בימינו ולאש בית אב בשמאלו והניף הסגן בסולדים ואחז הסגן בימינו והעלהו לא היה מתמנה להיות כהן גדול עד שנעשה סגן אלא ממונה אחר היה ושמא היה ממונה על הפייטות דמיקרי ממונה סתם כדתנן פרק שני דיומא (דף כב.) אומר להם הלביעו ר): **מתתיא** בן שמואל אומר (אם) **האיר פני המזרח.** מתתיא בן שמואל היה ממונה על כך דאמר בשקלים (דף ז:) מתתיא בן שמואל היה ממונה על הפייטות והיינו הפייטות שבהאיר היום היו מפייסין מי שוחט מי זורק וכשהוא שואל אם הגיע זמן אומר לאותו שעולה על הגג אמור אם האיר פני כל המזרח עד שבחברון והוא אומר לו הן ובתלמוד ירושלמי נמצא שלפיכך אומר לו ביום הכפורים עד שבחברון כדי להזכיר ישיני חברון כ) כך פי' בקונטרס' ומה שכתוב בשקלים בפ' אמר להן הממונה (יומא דף כח:) מתתיא בן שמואל אומר ממונה על הפייטות אומר כו' ליתא אלא אומר ה"ר מאיר דה"ג מתתיא בן שמואל ממונה על הפייטות אומר שהוא עצמו ממונה על כך והתם מפרש מי אומר כן: **אלא אפי' עולת העוף שנמלקה ומנחה שנקמצה.** רבותא היא כב] מהני אע"ג דלאו בכלל ביום זבחכם ניתנו קמ"ל דנפקי מביום לוותו כדמפרש במגילה (דף כ:) ומשום קודש התמיד לא מיפסלא דהיינו למלוה בעלמא כדאמרי' בפ' התכלת (לעיל דף מט:) ומשום פסול לינה נמי לא דלאלתר שרפו אפי' קודש עמוד השחר ומיהו אי אפשר לומר כן דהא פריך מיהדר קומץ לדוכתיה ולקמליה ביממא ומשני כלי שרת מקדשין שלא בזמנן ומיפסיל משום לינה אלמא לא מיפסיל קמיצה ואי אפשר לשרוף עד אחר עמוד השחר שיפסל בלינה ונקמלה לאו דוקא אלא אפילו לא נקמלה נמי כדתנן בפרק שני דמעילה (דף ט.): **בלילה.** פי' בקונטרס כגון מנחת נסכים ויש מפרשים הטעם גרות כג] פ) לא שייך על זה לשון קדש כד) : כמי

מתני' [ב] אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא. [ג] סידר את הלחם ואת הבזיכין בשבת והקטיר את הבזיכין לאחר השבת פסולה ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא. [ד] פסולה כיצד. [ה] שאפילו היא על השולחן ימים רבים אין בכך כלום. [ו] תנן התם אמר להם הממונה. [ז] עד שהגיע זמן שחיטה. [ח] עד שבחברון. [ט] המסיך. [י] רגליו. [יא] ידיו ורגליו. [יב] מנחות ק"ו: [יג] הקרב ביום. [יד] בלילה. [טו] ליפסל. [טז] ליקדוש. [יז] לילה. [יח] ימים. [יט] בלילה. [כ] בזיכין. [כא] אבא. [כב] מהני. [כג] גרות. [כד] לא.

מוסף רש"י

ומתוך ששונאין. כמי ארץ ישראל את הבבליים היו קוראין כל קלי הלחם ועוטי דבר שלא כהוגן על שם תנוח דעתך. משפחתו היה מבבל והיה קשה לו הלבר סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת. שלא כמצותו המצוה היה לסדרו בשבת (לעיל צ.). פסולה. דמתוסרת זמן הוא דמשפטה לעמוד על השלחן שבעה ימים ולא עמדה אלא שה (לעיל צ. בבח"י). פסולה. שלא בסדרה בשבת לעמוד שם שבעת ימים כמשפטם והרי היא מתוסרת זמן, [וכ"כ רע"ג פסולה דהא מקקנא דשמעתין לא חזיב קידוש יום ראשון אלא כעידנו הקוף וכמוהו בקופסא דמי ולמה יפסול הלחם בהקטרת הבזיכין והכא לא קדש בשבת הכא ויחזור ויסדרנו, והכי מוכח נמי מדקתני כיצד יעשה אלמא יש תקנה לסדר, וה"ג גרים בפירוש ר"ש אים רומי מתיב רבי זירא וכו' והקטיר הבזיכין בשבת כיצד יעשה וכו' ורבותא הוא דנקיט אע"ג דהקטיר הבזיכין בשבת כמו שרגילין לעשות יבא בזיכין אחרים ויסדר עם הלחם] כיצד יעשה יניחנה. על השלחן עד שבת הבאה (יומא כח:). כיצד יעשה. שיהו בזיכין הלחם ובזיכין, יניחנה. שלא יקטיר הבזיכין ולא יסלק הלחם עד לשבת שניה הבאה ונמצא הלחם והבזיכין על השולחן ז' ימים שבע לשבת יותר מדינו אין בכך כלום (לעיל צ.). אמר להם הממונה. הוא סגן. צאו וראו. על החומה או על הגג הגיע זמן השחיטה. שחיטת התמיד, כלומר אם האיר הממזרח. שהמיטה פסולה בלילה כדכתיב (ויקרא יט) ביום זבחכם הרואה. זה שעלה לגג בראקאי. לשון זוהר כמו לאמון היה לה ברק (יחזקאל כא), האירו ברקיהם (תהלים עז) עד שהוא בחברון. עד שנראה הלוהר על מזרחן לומה הוצרכו לכך. לעלות לגג ולראות עלה מאור הלבנה. לאמת תוהר הלבנה סמוך לשחרית ודימו. ומשכנו והוציאוהו לבית השריפה. כשהביאו שנשחט בלילה (יומא כח.). המשך בעמוד הבא

עין משפט נר מצוה

מו א מיי' פ"ה מהל' תמידין ומוספין הל' יב:
מז ב מיי' שם הל' יד ועיין בכ"מ:
מח ג מיי' שם הל"י:
מט ד מיי' שם הל"יג:
נ ה מיי' פ"ה מהל' מעילה הל' ה:
נא ו ז מיי' פ"ג מהל' פסולי המקדש הל' כא:

תורה אור השלם

1. כי ערוך מאתמול תפתה גם היא למלך הוכן העמיק הרחיב מדרתה אש ועצים הרבה נשמת יי כנחל גפרית בערה בה: ישעיהו ל לג
2. ואף הסיתך מפי צר רחב לא מוצק תחתיה ונחת שלחנך מלא דשן:
איוב לו טז

רבינו גרשום

ושמא תאמר למלך לא הוכנה. כלומר לת"ח שסרח ולא יראה גיהנם: תל"ת גם היא למלך הוכן. משום הכי קרי לת"ח מלך דעוסק בתורה דכתיב בה בי מלכים ימלוכו: ושמא תאמר זו היא שכרה. של תורה שמסיתתן אותו מפי צר שמצילין אותו מגיהנם אבל שכר טוב אין לו. ת"ל ונחת שלחנך מלא דשן: חל יוה"כ להיות ע"ש שעיר של יוה"כ של מוסף נאכל לערב כשהוא חי. שאי אפשר לבשלו בשבת והכהנים הבבליים אוכלין אותו חי שדעתן יפה שאינן אניני הדעת: לא בבליים הן. שאוכלין אותו חי שדעתן יפה שאינן אניני הדעת אלא אלכסנדריים היו ומתוך שכהני ארץ ישראל שונאין את הבבליים תולין את הגנאי של אכילת חי בבבליים: א"ל ר' יהודה. לפי שהיה מבבל תנוח דעתך: סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת הבאה פסולה. שהרי לא היו הבזיכין על השלחן משבת לשבת מעת לעת. ואין חייבין עליהם. על הלחם: לא משום פגול. שאם חשב בשעת הקטרת בזיכין לאוכלן חוץ לזמן אין בהן משום פגול: ולא משום נותר ולא משום טומאה. אם אכלן בטומאה משום דלא קרב המתיר במצותו. וכן אם הקטיר את הבזיכין לאחר השבת אבל אם הקטיר את הבזיכין בשבת הבאה פסולה. שהרי לא היו הבזיכין על השלחן משבת לשבת מעת לעת. ואין חייבין עליהם. אם הלחם: לא השלחן ח' ימים: כיצד יעשה. ויהיה כשרה: יניח הבזיכין והלחם עד לשבת אחרת. הבאה כדי שיהו ח' ימים שלמים על השלחן מן השבת לשבת שאפי' הן על השלחן הלחם והבזיכין י"ג ימים אין בכך כלום ולא נפסלין: בורקי. כלומר עלה ברק השחר: מתיא בן שמואל אמר כך היה אומר הרואה האיר פני כל המזרח וקאמר ליה האי דקאי אארעא עד שבחברון כלומר יכול אתה לראות חברון כאור היום והוא אומר הין: הורידו כ"ג לבית הטבילה. פעם אחרת משום דזה הכלל היה במקדש שכל המסיך רגליו טענן טבילה ואי אפשר דאינו מסיך בלילה ואותה טבילה ט) שטבל אח"כ קודם עמוד השחר לא היה טבילה (הואיל ועשה עבודה פסולה לפי שנראה כאילו עשאה לשום עבודה פסולה) לפיכך הצריכוהו טבילה אחרת: לא זז בלבד התמיד אם נשחט קודם היום אלא אפי' וכו': משום דלא אפשר להדורה. אחר שנמלקה ומתה הילכך תצא לבית השרפה: אלא מנחה אפשר וכו': כלי שרת מקדשין

מ) עי' יומא (דף כט) דמפרש בגמ' דהך והורידו כ"ג וכו' לא קאי מדיהא כלל וכ"ע.

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה אלכסנדריים של מצרים הס"ד ואמ"כ מ"א אמר לו ר' יהודה כו' משפחת.
(כ) ד"ה פסול וכו' ולן הלחם בשבת אף בלא בזיכין:

שיטה מקובצת

א) את. הבבליים: ב) הבבליים: ג) פסול ואין [חייבין עליה]: ד) פסול ואין חייבין עליה: ה) זמן. השחיטה: ו) עד. שהוא בחברון: ז) תיבות בלילה קדוש בלילה בין ביום ובין נמחק: ח) תיבות סוף סוף נמחק: ט) מה"ד. אלכסנדריים. אלכסנדרי': י) להשהותו: יא) תיבות הואיל ולן הלחם בלא בזיכין נמחק: יב) עד שתגיע שבת הבאה ומאותו שבת יכול להשהות שבעה ימים: הס"ד ומה"ד שאפי' היא על השולחן ימים רבים קודם לשבת אין בכך כלום שאין השולחן מקדשו עד: יג) בלינה עד למוצאי שבת שני: יד) לאותו. שעלה על: טו) המזרח עד שבחברון: טז) קידוש. קומץ: יז) כגון. שמן לגרות קדוש בין ביום ובין בלילה קתני מיהא הקרב ביום אינו קדוש בלילה הס"ד [וחיבות מנחת נסכים נמחק]: יח) וקומץ קרב ביום כדכתיב ביום: יט) בלינה. ובמחוסר: כ) דר'. אבין: כא) ליה. שולחן: כב) היא. בהני: כג) גרות. ולא: